

INTRODUKTION

LEVENDE FREMTIDER

MARTIN DEMANT FREDERIKSEN, MARIE HØJLUND BRÆMER OG
SUSANNE HØJLUND

Vi lever i en tid, der nærmest er besat af fremtiden. Medierne sætter dagligt fokus på fremtiden med beskrivelser af alt fra historier om tidsrejser, klimaforandringer, fødevaresikkerhed, terrortrusler, og kunstig intelligens til fortællinger om fremskridt, utopier, dystopier, profetier og manifester. Fremtidsoptimister og fremtidspessimister kæmper om at sætte dagsordenen. Måske som følge af dette er der også inden for antropologien opstået en stigende interesse for studiet af „fremtiden“. Dette nummer af *Tidsskriftet Antropologi* er et bidrag til denne voksende litteratur.

Fremtidens historie i antropologien

Pierre Bourdieu er ofte blevet fremhævet som en teoretiker, der lagde vægt på fortiden, særlig i relation til sit habitusbegreb. Imidlertid påpegede han i sit studie fra Algeriet (1977), at gavegivning indeholder et tidsligt aspekt, i den forstand at gavens betydninger strækker sig ud i fremtiden. Dette blev et vigtigt aspekt i Bourdieus formulering af en praksisteori, der trods fortidsorienteringen også favnede de strategiske og fremadrettede aspekter af menneskers handlinger (Bourdieu 2000). Fremtidens rolle blev på en lignende måde belyst af Michel de Certeau (1984) i hans opdeling mellem strategier og taktikker, hvor magten til at definere fremtiden sås som udslagsgivende for individets mulighed for at handle.

Ikke desto mindre var antropologien, som Nancy Munn påpegede i en review-artikel fra 1992, i en lang årrække primært optaget af fortiden med sit fokus på traditioner, vaner og riter (Munn 1992; se også Appadurai 2004; Emirbayer & Mische 1998; Johnson-Hanks 2005). I det omfang fremtiden blev set som motive-rende faktor, var det ud fra en forståelse af individet som rationelt tænkende og

økonomisk maksimerende. En sådan individforståelse har trods socialvidenskabens årelange understregning af social reproduktion og habitus også ligget til grund for samfundsmæssige satsninger på uddannelse, familieplanlægning og økonomisk opsparing (Rowlingson 2000). Med de senere årtiers diskussion af risikosamfundets behov for kontrol over fremtiden (f.eks. Beck 2004) og den globale teknologis reduktion af afstande i tid og rum (Adams 1990:140) er den kulturelle konstruktion af fremtiden imidlertid kommet i fokus, ikke bare i antropologien. Hvor videnskabelige studier af fremtiden tidligere ofte var et spørgsmål om at kigge ind i fremtiden (Mead 2005), er det nu i højere grad blevet et spørgsmål om at se på fremtiden som et fænomen i sig selv (Brown et al. 2000; Adam & Groves 2007; Rosenberg & Harding 2005) og på, hvordan den er en del af og praktiseres i nutiden (Mische 2009; Lertzman 2003; Grove 2008).

Menneskers orientering mod fremtiden er en orientering mod verden, som har konkrete udtryk her og nu. At investere i en mobiltelefon, et par særligt fine nylonstrømper eller en billet til et fremmed land kan være skridt i retning af en ønsket fremtid. At knytte venskaber, bryde med sin familie eller opsøge en sportsklub kan ligeledes være det. Orienteringen mod fremtiden vil også altid være emotionel. Sociale emotioner som håb og desillusion implicerer en relation til fremtiden (Hage 2003). Håb kan ses som en motiverende faktor for handlekraft, når andre handlemuligheder er blokerede (Lindquist 2005:4), og desillusion som en opgivelse af enhver orientering imod fremtiden. Begge emotioner tillader således forskellige former for handling og valg. At studere den måde, hvorpå folk forholder sig til fremtiden, er ikke et spørgsmål om at forudsige den (Boissevain 1992), men kræver et særligt analytisk blik, der undersøger, hvordan forestillinger om fremtiden påvirker nutiden (Dalsgård & Frederiksen 2011 under udgivelse), hvordan folk lever med og mod forskellige fremtider (Nielsen 2008), og hvordan individer søger at befolke deres fremtid (Højlund et al. 2011 i tryk).

På baggrund af den senere tids voksende interesse for fremtiden, både inden for og uden for antropologien, har vi bedt forfatterne til dette nummer af *Tidsskriftet Antropologi* om at reflektere over, hvordan fremtiden kommer til udtryk i forskellige kontekster. Det er der kommet en række artikler ud af, som på hver deres måde behandler emnet. Fremtiden bliver her beskrevet i forhold til død og militær teknologisk udvikling, ungdom og uddannelse, politisk aktivisme og byplanlægning, museumsarbejde, materialitet og animation. Også fremtidens antropologi tematiseres og konkretiseres i dette nummer, idet vi præsenterer læseren for en e-mail-korrespondance mellem Nils Bubandt, Andreas Roepstorff og Rane Willerslev. Alle tre tiltrådte i 2011 professorater i antropologi. Som supplement til deres tiltrædelsesforelæsninger bad vi de tre formulere deres bud på, hvad antropologien kan og bør være i fremtiden. Det er der kommet et underholdende bud på.

Fremtiden starter som bekendt i dette øjeblik og hermed med læsning af *Tidsskriftet Antropologi*. Rigtig god fornøjelse.

Litteratur

- Adam, Barbara
2006 Time. *Theory, Culture & Society* 23(2-3):119-38.
- Adam, Barbara & Chris Groves
2007 *Future Matters: Action, Knowledge, Ethics*. Amsterdam: Brill.
- Appadurai, Arjun
2004 The Capacity to Aspire: Culture and the Terms of Recognition. I: M. Walton (ed.): *Culture and Public Action: A Cross-disciplinary Dialogue on Development Policy*. Washington, DC: World Bank Publications.
- Beck, Ulrik
2004 *Risikosamfundet. På vej mod en ny modernitet*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Bourdieu, Pierre
1977 *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
2000 *Pascalian Meditations*. Stanford: Stanford University Press.
- Boissevain, Jeremy
1992 On Predicting the Future: Parish Rituals and Patronage in Malta. I: S. Wallman (ed.): *Contemporary Futures: Perspectives from Social Anthropology*. Oxford: Routledge.
- Brown, Nik, Brian Rapper & Andrew Webster
2000 *Contested Futures. A Sociology of Prospective Techno-science*. Farnham: Ashgate.
- Dalsgård, Anne Line & Martin Demant Frederiksen
2011 (under udg.) *The Potential of a Moment. Youth, Anthropology and Open-ended Analysis. Social Analysis*.
- de Certeau, Michel
1984 *The Practice of Everyday Life*. Berkeley, Los Angeles & London: University of California Press.
- Emirbayer, Mustafa & Ann Mische
1998 What is Agency? *The American Journal of Sociology* 103(4):962-1023.
- Groves, Chris
2008 *The Living Future in Philosophy*. <http://www.cardiff.ac.uk/socsi/futures/>.
- Hage, Ghassan
2003 *Against Paranoid Nationalism. Searching for Hope in a Shrinking Society*. London: Pluto Press.
- Højlund, Susanne, Lotte Meinert, Anne Line Dalsgård & Martin Demant Frederiksen
2011 (i tryk) *Wellfaring Towards Uncertain Futures. A Comparative Perspective on Youth in Marginalised Positions. Anthropology in Action*.

- Johnson-Hanks, Jennifer
2005 When the Future Decides: Uncertainty and Intentional Action in Contemporary Cameroon. *Current Anthropology* 46(3):363-85.
- Lertzman, Renee
2003 The Future Produced, Perceived and Performed. Reading Green Futures. Arbejdsrapport. <http://www.cf.au.uk/socse/futures>.
- Lindquist, Galina
2006 [Conjuring Hope](#). Magic and Healing in Contemporary Russia. Oxford: Berghahn Books.
- Mead, Margaret
2005 The World Ahead. An Anthropologist Anticipates the Future. Oxford: Berghahn Books.
- Mische, Ann
2009 Projects and Possibilities. Researching Futures in Action. *Sociological Forum* 24(3):694-704.
- Munn, Nancy
1992 The Cultural Anthropology of Time. A Critical Essay. *Annual Review of Anthropology* 21:93-123.
- Nielsen, Morten
2008 In the Vicinity of the State. House Construction, Personhood and the State in Mozambique. Ph.d.-afhandling. Københavns Universitet, Institut for Antropologi.
2011 (under udg.) Mimesis of the State: From Natural Disaster to Urban Citizenship on the Outskirts of Maputo, Mozambique. *Social Analysis*.
- Rosenberg & Harding
2005 Histories of the Future. Duke University Press.
- Rowlingson, Karen
2000 Fate, Hope and Insecurity. Future Orientation and Forward Planning. Westminster: Policy Studies Institute.